

STJEPAN TOMAŠ

Hrvatski, slavonski i osječki književnik rođio se u Novoj Bukovici pokraj Slatine drugoga dana siječnja 1947. Studij ga odvodi u Zagreb gdje je na Filozofskom fakultetu 1970. diplomirao jugoslavistiku i komparativnu književnost. Književnom pozivu se odaziva 1971., kad započinje i njegov rad u prosvjeti, u ulozi profesora hrvatskog jezika.

Već prvom knjigom, zbirkom kratkih proznih tekstova pod naslovom *Sveti bunar* (1972.) književnoj publici se predstavio kao pripadnik naraštaja fantastičara, no kasnijim, nagrađivanim djelima na površinu isplivava njegovo nagnuće prema biografskoj i povijesnoj tematici. Iz tog tematskog okvira svakako je važno istaknuti *Anđele na vrhu igle* (1993.), zbirku pripovijetki u kojoj svaka kratka proza predstavlja jedno stoljeće hrvatske povijesti. Tu je i roman *Zlatousti* iz 1993. koji poput kolaža fikcije, biografske i dokumentarne građe te apokrifne dnevnikre kazuje život J. J. Strossmayera, kao i roman *Guslač od marcipana* (2004.) kojim arhivski dokumentirano prati posljednjih trinaest godina života violinskog virtuozu Franje Krežme. Uz činjenicu da se Tomaš iskazao i dokazao kao sjajan pisac za mlade kojima je posvetio šest svojih djela te da je njegov rad 1978. ovjenčan Nagradom Grigor Vitez, svakako treba spomenuti njegovu trajnu povezanost sa slavonsko-baranjskim kulturološkim kontekstom kojemu posvećuje nekoliko svojih, sjajnih djela (*Građani u prvom koljenu*, *Smrtna ura*, *Židovski spomenik*). Značajan, stilski dojmljiv dio njegova opusa predstavljaju prozna djela tematski posvećena Domovinskom ratu: *Odnekud dolaze sanjari* (Nagrada Gjalski, 2001.), *Srpski bog Mars* (1995.) i *Moj tata spava s anđelima* (1992.).

Stjepan Tomaš piše i drame prema motivima svojih proza. Djela su mu prevedena na njemački, talijanski, mađarski, slovački, slovenski, makedonski i esperanto, uvršten je u nekoliko antologija.

Živi i radi u Osijeku.

MARIJANA FUMIĆ

dramaturginja

Rođena 1973. g. u Vukovaru. Nakon mature, u GŠC Rijeka, 1992. upisuje Arhitektonski fakultet u Zagrebu, a 1995. Akademiju dramske umjetnosti u Zagrebu, gdje je diplomirala dramaturgiju. Nagrađena je Rektorovom nagradom za dramu *Romeo jedne Giuliette*, *Giulietta jednog Romea* 1996. Od 2002. do 2007. radi kao dramaturg HNK u Osijeku, a u sezoni 2005/06. i kao ravnateljica Drame.

Izdvojeni profesionalni projekti (dramaturg predstava): *Kraljevo*, M. Krleža (r. V. Gerić); *Jug 2*, D. Špišić (r. A. Bukvić); *8 žena*, R. Thomas (r. A. Bukvić); *Ujak Vanja*, A.P. Čehov (r. P. Veček); *Gospodin Iovac*, G. Feydeau (r. D. Ruždjak Podolski); *Vodena koka*, S. I. Witkiewicz (r. D. Munitić); *Naranča u oblacima*, I. Sajko (r. F. Perković); *Desdemona*, P. Vogel (r. R. Maurin); *Cyrano de Bergerac*, E. Rostand (r. Z. Sviben); *Događaj u mjestu Gogi*, S. Grum (r. R. Maurin); *Krčmarica Mirandolina*, C. Goldoni/P. Turrini (r. N. Kleflin); *Lijepa Helena*, J. Offenbach (r. D. Ruždjak Podolski); *Camelot*, F. Loewe/A. J. Lerner (r. V. Barešić); *Molly Bloom*, J. Joyce (r. M. Fumić i T. Bertok-Zupković); *Petar Pan*, J. M. Barrie (r. A. Bukvić); *Sasvim sam popubertetio*, S. Pilić (r. A. Bukvić); *Jedna žudnja, dva bodeža i tri demona u kosi* *iliti Macbeth, najkrvaviji do sada*, M. Fumić (r. A. Bukvić); *Pariški život*, J. Offenbach (r. D. Ruždjak Podolski); *Maskarada*, M. J. Ljermontov (r. V. Taufer); *Kisik*, I. Viripajev (r. A. Bukvić), *Amerikanska jahta u splitskoj luci*, M. Begović (r. D. Ruždjak Podolski); *Zajedno*, L. Moodysson (r. M. Latin); *Ana Karenjina*, L. N. Tolstoj (r. D. Ruždjak Podolski); *Komet*, J. del Corte (r. A. Bukvić); *Konstelacije*, N. Payne (r. A. Bukvić); *Buđenje*, B. Birch (r. A. Bukvić); *Popis*, J. Tremblay (r. A. Bukvić); *Gospođica Julija*, A. Strindberg (r. A. Bukvić); *Glava lava*, I. Salečić (r. A. Bukvić).

Od 2007. zaposlena na mjestu voditeljice programa Gradskih galerija Osijek.

FRANJO KREŽMA

Hrvatski violinist, virtuoz i skladatelj rođio se u Osijeku, 4. rujna 1862. Violinu je učio u Zagrebu, kod Eisenhutha, a zatim i na Bečkom konzervatoriju (od 1871.), gdje je 1875. diplomirao s izvrsnim uspjehom. Kako to već biva s majstorima umijeća, Krežma je prvi javni nastup imao u dobi od osam godina, dok je skladati počeo kad mu je bilo samo devet godina. Nakon stjecanja diplome je sa sestrom Ankom održavao koncerte u Hrvatskoj, Italiji, Austriji, Francuskoj, Njemačkoj, Češkoj i Mađarskoj. 1879. postaje koncertni majstor u orkestru Benjamina Bilsa, odnosno u orkestru koji će kasnije stasati i izrasti u Berlinsku filharmoniju. Tijekom jedne od turneja je umro od upale mozga (neki izvori navode upalu uha) u dobi od devetnaest godina, 15. lipnja 1881. u Frankfurtu na Majni. Tri godine kasnije, njegovi posmrtni ostaci preneseni su na zagrebački Mirogoj.

Do danas je sačuvan malen broj njegovih skladbi prožetih virtuoznim elementima, odnosno jedna simfonija, 3 uvertire, nekoliko orkestralnih koračnica i plesova, skladbe za violinu, gudački kvarteti, zborovi i solo pjesme. Velik dio njegove ostavštine je, naime, uništen u požaru koji je poharao kuću njegovih roditelja.

Zapisi iz nepovrata

„Na svijetu ne postoji čovjek koji bi bio pusti proizvod slučaja. Ono što čovjek postane, koliko u dobrom, toliko i u lošem smislu, ni u kom slučaju ne može zahvaliti samo sebi: on je bezuvjetno jedna od karičica u lancu naraštaja i jedino ga se tako može shvatiti i protumačiti. Niti događanja morala bih stoga posve razmotati i zahvaliti dublje u prošlost. (...) Sve je to vezano uz određene događaje koji danas već pripadaju povijesti, no njihovi tragovi u nama još nisu izbljედjeli. (...)

Ipak, sve te razne uspomene imaju nešto zajedničko. Tko može nakon () godina života sa sigurnošću ustvrditi da smo stvari doživljavali baš tako, a ne drukčije? Prošlo se miješa sa sadašnjim i vrlo je teško probiti se do te daleke prošlosti, a da se pritom ne spotaknemo na bliže slojeve uspomena koje posredno reproduciraju prijašnje dojmove. Mnogo je toga u međuvremenu prikupljeno iz drugih izvora: slika, pričanja i objašnjenja. Moramo se stoga probijati kroz raznorodne slojeve svijesti i gotovo je nemoguće ispod svih tih nadgradnji osloboditi izvornu uspomenu i jasno razlučiti što je to čovjek stvarno vidio i doživio, a što je naknadno u mislima dodano.“¹

Pa, ako se ovo odnosi na život svakog čovjeka – na moj – na Vaš, kako onda pristupiti scenskom oživotvorenju Franje Krežme, umjetnika koji se rodio prije točno 160 godina i tragično okončao ne navršivši niti devetnaest godina?!

Usudim li se *staviti* mu u usta vlastite riječi – *propustiti* ih kroz tijelo glumca – *poslati* ih preko četvrtog zida?

Usudim se, naravno da se usudim – to mi je, uostalom i zadaća: napiši dramski tekst koji će redatelj režirati, a glumci izvesti.

No ovoga puta, redateljica Dora Ruždjak i ja odlučile smo se na drugačiji pristup *materijalu*. Odlučile smo se iskoristiti sinergiju i energiju osječkog ansambla i prepustile se nastajanju tijekom stvaranja (jel’ to jedno te isto?): *prošlo se miješa sa sadašnjim*; glumac je istovremeno i osoba i dramsko lice (i On i Onaj Drugi) i *nemoguće je jasno razlučiti što je to stvarno vidio i doživio, a što je naknadno u mislima dodano*. Predstava se istovremeno stvara i stvorena je – nastaje i nastala je - baš poput uspomena.

Da, satkana je sva od uspomena „svjedoka vremena“ - *prikupljena iz slika, pričanja i objašnjenja* i smještena u posljednje sate života jednog genijalnog mladog umjetnika – u klinički rečeno: delirij², romantičarski rečeno: snoviđenje.

Naša je predstava nastala od (varljivih) dječjih uspomena Jagode Truhelke, Antonije Kassowitz-Cvijić i Milana Šenoa; panegiričkih zapisa Franje Kuhača, suzdržanih sjećanja Izidora Kršnjavoga i Josipa Jurja Strossmayera – oni su kroničari života druge polovice 19. stoljeća, *sudruzi* i suvremenici Franje Krežme, ali istovremeno i protagonisti predstave o Franji Krežmi. Istovremeni u povijesti i u suvremenosti. Prisutni Tada i Sada.

No to su samo riječi iz starih knjiga i novina, ali ono što nam je genijalni dječak Franjo Krežma, krenuvši iz svog rodnog Osijeka na put u nepovrat, ostavio u zalog jest njegova glazba. Živa i nepatvorena. Treba je samo – slušati...

Marijana Fumić

^[1] Vilma Yukečić: „Tragovi prošlosti“

^[2] delirij (kasnolat. delirium), poseban oblik poremećaja svijesti, stanje smanjene budnosti s poremećajem doživljavanja okoline i samoga sebe, s promjenom sadržaja svijesti, pri čemu, u doživljajnoj sferi, prevladavaju iluzije i halucinacije. Osobe su u manjoj ili većoj mjeri vremenski i prostorno dezorijentirane, a emocije promijenjene – od euforije do jakog straha, s pojavom sumanutih ideja.

DORA RUŽDJAK PODOLSKI

redateljica

Dora Ruždjak Podolski rođena je 24. kolovoza 1971. u Zagrebu. Završila je Školu za ritmiku i ples (1988.) i Klasičnu gimnaziju (1989.). Studirala je latinski i grčki jezik, a diplomirala studij kazališne režije i radiofonije na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu 1997. Do danas je ostvarila preko osamdeset samostalnih režija dramskih, opernih i operetnih naslova te mjuzikala režirajući u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu, Splitu,

Osijeku i Rijeci, na Dubrovačkim ljetnim igrama, u GK „Komedijska“, GK „Trešnjava“, ZKM-u, GDK „Gavella“ i dr., te u Bosni i Hercegovini, Sloveniji, Crnoj Gori, Rusiji i Kanadi.

Režirala je i dodjele nagrade „Crni mačak“, Hrvatske diskografske nagrade „Porin“, Nagrade hrvatskog glumišta, Svečano otvaranje Dubrovačkih ljetnih igara, te Proslavu pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji. Najdražim redateljskim dramskim ostvarenjima pripadaju *Tragedija mozgov* J. P. Kamova, *San ljetne noći* W. Shakespearea, *Žena – bomba* I. Sajko, *Slučajevi običnog ludila* P. Zelenke, *Regoč* I. B. Mažuranić, *Dorothy Gale* T. Zajeca, *Ana Karenjina* L. N. Tolstoja, *Posljednji dani mira* I. Vidića, *Črna mati zemla* K. Novaka i T. Zajeca, *Moliereov Škrtac* i *Dürrenmattov Posjet stare dame*.

S Frankom Perković 2001. osnovala je Kazališnu udrugu frustriranih redatelja (KUFER), koja je afirmirala niz mladih umjetnika, redatelja, glumaca, plesača i koreografa. Od 2012. godine vode Umjetničku organizaciju „Ruždjak i Perković“ (RUPER).

Dobitnica je niza nagrada i priznanja od kojih izdvaja nagradu „Goran“ za mlade pjesnike, Nagradu hrvatskog glumišta za režiju *Chicago* (2004.), *Ljepotice i zvijeri* (2008.), *Madame Buffault* (2015.), i *Črne mati zemle* (2017.), nagradu za režiju *Črne mati zemle* na 32. *Gavellinim večerima* i 28. *Marulićevim danima*. Predstave *Chicago*, *Ljepotica i zvijer*, *Cabaret*, *Rent a friend* i *Črna mati zemla* nagrađene su Nagradom hrvatskog glumišta za najbolju predstavu u cjelini. Predstave *Ljubavni napitak*, *Čarobna frula*, *Slavuj*, *Madame Buffault*, *Agrippina* i *Così fan tutte*, projekti triju umjetničkih akademija i TTF-a koje je vodila i režirala nagrađene su Posebnom rektorovom nagradom, a *Čarobna frula* te *La Bohème* i diplomom „Milka Trnina“. S redateljem Sašom Božićem napisala je dramski tekst *Rent a friend* koji je nagrađen ASSITEJ-evom nagradom za najbolji dramski tekst 2012. Autorica je knjige stihova *Šetač* („Gorano vo proljeće“ 1992.) i libreta za operu *Komorni trio* Olje Jelaske praižvedene na Muzičkom biennalu 1997. godine.

U zvanju docentice predaje glumu na Akademiji dramske umjetnosti gdje je i zaposlena te na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Bila je pomoćnicom intendanta Dubrovačkih ljetnih igara za dramski program od 2009. do 2012., a od kolovoza 2017. do danas obnaša dužnost intendantice Dubrovačkih ljetnih igara. Ovo je njezina četvrta režija u osječkom HNK.

Nakladnik HNK U OSIJEKU

Intendantica DRAŽENA VRSELJA

Ravnatelj Drame MIROSLAV ČABRAJA

Urednica kazališnih izdanja IVANA ŠOJAT

Tehnički suradnik ANTE KOLOBARIĆ

Fotografije KRISTIЈAN CIMER

Dizajn, priprema i tisak FOTO ART, OSIJEK, 2022.

Naklada 200 primjeraka

Redakcija zaključena 28. veljače 2022.

SPONZOR SEZONE

MHEP

GLAVNI MEDIJSKI POKROVITELJI

Glas Slavonije

Laganini

STV

ZAHVALJUJEMO NA POTPORI

Hotel Central

Bijelić Co.

Kandit

OTOS

SAPONIA

zijsa

Hotel Walden

HRT

031 200 200 TAXI

KANAAN

GUSLAČ

OD MARCIPANA

Stjepan Tomaš/Marijana Fumić
Franjo Krežma: zapisi iz nepovrata
drama

Redateljica
Dora Ruždjak Podolski

Autorica teksta i dramaturgija
Marijana Fumić

Kostimografkinja
Barbara Bourek

Scenograf
Stefano Katunar

Skladatelj
Tihomir Ranogajec

Oblikovatelj svjetla
Tomislav Kobia

Scenski pokret
Dora Ruždjak Podolski i
Selma Mehić

Suradnik u procesu
kostimografije Bruno
Osmanagić

Suradnica u procesu
scenografije Aleksandra
Vukićević

OSOBE:

FRANJO KREŽMA
Antonio Jakupčević

ANKA KREŽMA
Antonia Mrkonjić

FRANJO KREŽMA STARIJI
Matija Kačan

AMALYA KREŽMA
Selma Mehić

BAKA KREŽMA
Anita Schmidt

LJUBICA KREŽMA
Antonija Pintarić

MARIJA MICIKA KREŽMA
Dora Bogdanović

IZIDOR KRŠNJAVI
Duško Modrić

FRANJO KUHAČ, MILAN ŠENOVA
Aljoša Čepel

ANTONIJA KASSOWITZ CVIJIĆ
Matea Grabić Čaćić

BISKUP JOSIP JURAJ STROSSMAYER
Mario Rade

GJURO EISENHUTH, FRANZ LISZT
Armin Čatić

OLGA KIEPACH, ELLA
Ivana Soldo Čabraja

LJUDMILA WEISER, GROFICA CAROLYNE ZU SAYN-WITTGENSTEIN
Petra Bernarda Blašković

BABA KLARA, GROFICA DE GIBELLI
Ljiljana Krička Mitrović

ABEL LUKŠIĆ
Miroslav Čabraja

ORKESTAR:

VIOLINA **Bélla Nagy**

VIOLONČELO **Maja Iljovski**

FLAUTA **Kristina Tomljanović Sasz**

KLARIENT **Žana Radonić**

KLAVIR **Damir Šenk**

SOLISTICA:

MEZZOSOPRANISTICA **Stefany Findrik**

Inspicijent **Eduard Srčnik**

Šaptačica **Katarina Milićević Drahotuski**

Premijera: 04. ožujka 2022.

GUSLAČ

OD MARCIPANA

Stjepan Tomaš / Marijana Fumić

Franjo Krežma: zapisi iz nepovrata

Redateljica Dora Ruždjak Podolski

Premijera: 4. ožujka 2022.